

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : ผลกระทบต่อธุรกิจไทย ASEAN Economic Community: Impact to Thai Business Community

รองศาสตราจารย์ ดร. จุฑา เทียนไทย

เป็นที่ยอมรับกันในประเทศไทย ว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะมาถึงในปี พ.ศ. 2558 นั้นมีความสำคัญ และมีผลกระทบกับทุกภาคส่วนในด้านต่าง ๆ กันมากพอสมควร โดยเฉพาะที่มีการเน้นย้ำกันเป็นพิเศษ เห็นจะได้แก่ด้านเศรษฐกิจอาเซียน หรือ ASEAN Economic Community – AEC และทำให้ภาคส่วนธุรกิจต่างวันไหนไปกันตามๆ แม้ว่าอันที่จริงแล้วองค์ประกอบหลักของประชาคมอาเซียนที่กำลังจะเกิดขึ้นในอีกสามปีนั้น จะประกอบไปด้วยแกนหลัก ๆ 3 ด้านด้วยกัน ซึ่งจะเรียกว่า 3 เสาหลักก็ได้ และองค์ประกอบหลัก ๆ ทั้ง 3 ทั้งสามส่วนนี้ประกอบไปด้วยด้วย

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community – (APSC)
2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – (AEC)
3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC))

แต่เมื่อมีผู้กล่าวขวัญกันมากด้านเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) ดังนั้นผู้เขียนใคร่ขอแสดงข้อคิดเห็น วิเคราะห์ให้เห็นถึงผลกระทบทางด้านนี้เสียเลย เพื่อความ

กระจ่างว่าผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจะมีสิ่งใดบ้างทั้งด้านบวกและลบต่อประเทศไทย

ผลกระทบในทางบวกต่อประเทศไทย

เป็นที่ยอมรับกันว่า เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประเทศไทยจะได้รับผลประโยชน์ในทางบวกมีดังนี้คือ

ประการแรก ก็คือ นักธุรกิจไทยมีตลาดการค้าที่ใหญ่ขึ้น เพราะมีประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 580 ล้านคน เพราะทั้ง 10 ประเทศนี้ต่างก็มีจำนวนมหาศาลพอสมควร โดยเฉพาะอินโดนีเซีย ซึ่งมีประชากรประมาณ 220 ล้านคน บวกกับ ฟิลิปปินส์ ประมาณ 87 ล้านคน เวียดนาม 84 ล้านคน ไทยอีกประมาณ 63 ล้านคน เหล่านี้เป็นต้น นับว่าจะการเพิ่มโอกาสทางการค้าเนื่องจากมีขนาดตลาดที่ใหญ่โตขึ้น และจะเอื้อให้การผลิตในลักษณะที่ผลิตมากขึ้นต้นทุนต่ำลงย่อมมีโอกาสมากขึ้นด้วย (Economies of Scale) แต่ทั้งนี้ทั้งนี้แต่ละประเทศก็ต้องออกแรงขยันหาตลาดและมีกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการหาลูกค้าเช่นกัน

ประการที่สอง ประเทศไทยจะได้านิสงค์ในการที่จะกลายมาเป็นเป้าหมายในการดึงดูดการลงทุนเงินลงทุน จากต่างประเทศได้มากขึ้นเพราะต่อไปนี้การขยายการลงทุนจากต่างประเทศมาไทยจะ

กระทำได้ง่ายขึ้น หากเป็นไปตามข้อตกลงที่ได้ตกลงกันไว้ และประเทศไทยได้เปรียบประเทศอื่น ๆ หลายประการ โดยเฉพาะทัศนคติของคนไทยที่มีต่อนักลงทุนชาวต่างชาติในดินแดนนี้ แม้ว่าบางครั้งการลงทุนของต่างชาติมาลงทุนในประเทศไทยไม่ได้ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน การจ้างงาน หรือการนำเทคโนโลยีมาช่วยประเทศไทยเลย แต่คนไทยก็ไม่เคยรังเกียจนักลงทุนเหล่านี้ เหมือนดังประเทศอื่น อีกทั้งระเบียบกฎเกณฑ์ด้านการลงทุน ประเทศไทยอาจกล่าวได้ว่าเปิดโอกาสมากกว่าหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคนี้ แม้กระทั่งหากเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างลาวหรือพม่า เป็นต้น

ประการที่สาม การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสามารถทำให้ประเทศไทยมีอำนาจในการเจรจาต่อรองต่อเวทีโลกได้มากขึ้น เพราะต่อไปนี้จะมีฐานประชาคมอาเซียนสนับสนุนอยู่และไม่ใช่ไปแบบโดดเดี่ยวเหมือนเมื่อก่อน ซึ่งสามารถทำให้ประเทศคู่ค้าต้องรับฟังมากขึ้น เพราะดีไม่ดีอาจจะไปกระทบกับประชาคมอาเซียนไปด้วยเนื่องจากประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมประเทศหนึ่ง

ประการที่สี่ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะทำให้ภาคธุรกิจไทย และผู้ที่เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจและการค้ามีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องให้ดีขึ้นจากเดิมเพื่อการรองรับการแข่งขัน และสามารถนำมาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่พร้อมจะออกไปเพื่อการแข่งขัน รวมทั้งประเทศไทยสามารถเรียนรู้เทคนิคด้านต่าง ๆ ของประเทศในกลุ่มนี้มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การผลิต การตลาด การขนส่งและโลจิสติกส์ การจัดการ การเจรจาต่อรอง การเงิน การท่องเที่ยว การเดินอากาศ และอื่น ๆ

ประการที่ห้า จะมีผลต่อการจ้างแรงงาน เพราะสามารถเข้าโรงงานอุตสาหกรรมที่ให้ค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าเดิมรวมทั้งการออกไปหารายได้เพิ่มขึ้นจากค่าแรงงานในกลุ่มประเทศอาเซียน ส่วน

สถานประกอบสามารถที่จะสร้างรายได้ของสถานประกอบการให้มากขึ้นจากการขยายตลาดและการเพิ่มปริมาณลูกค้ามากขึ้น และในที่สุดก็จะมีผลต่อรายได้ที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของคนในสังคมไทยดีขึ้นรวมทั้งการได้รับสินค้าและบริการที่ดีขึ้นหรือมีตัวเลือกและทางเลือกมากขึ้นจากเดิม

ประการที่หก เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็เท่ากับว่าต่อไปนี้จะมีการปรับปรุงแรงงานฝีมือในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ (7 วิชาชีพ) ให้เท่าเทียมนานาประเทศ สาขาวิชาชีพเหล่านี้ได้แก่ วิศวกร แพทย์ พยาบาล นักบัญชี นักสำรวจ ทันตแพทย์ และผู้ประกอบการวิชาชีพ สถาปนิก เพราะสาขาวิชาชีพเหล่านี้เป็นสาขาวิชาชีพหน้าด่านของไทยที่มีความพร้อมสูง มีสมาคมและการรวมตัวที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ประจักษ์ และเป็นสมาคมที่ประชาคมอาเซียนได้ยกมาเป็นกลุ่มแรกของไทยที่จะมีการวางกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ หากจะมีคนในประเทศสมาชิกเข้ามาทำงานในกลุ่มวิชาชีพทั้งเจ็ดนี้ในไทย แต่ในทางกลับกันหากคนไทยที่ทำงานในกลุ่มวิชาชีพเหล่านี้ยังไม่พร้อมในการปรับตัว ปัญหาที่จะตามมาสู่พวกเขาเช่นกัน ในประเด็นนี้ข้อสรุปก็คือ การเปิดให้ผู้ประกอบอาชีพที่มีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการประสานงานวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ทั้ง 7 สาขา (ASEAN Joint Coordinating Committee) และหน่วยงานที่กำกับดูแลวิชาชีพหรือองค์การระดับประเทศสมาชิกต่าง ๆ หรือ สภาวิชาชีพ (Professional Regulatory Authority) หรือกระทรวง/องค์การที่เกี่ยวข้องของประเทศสมาชิก ขึ้นทะเบียนหรือออกใบอนุญาตให้ผู้ประกอบวิชาชีพชาวต่างชาติเข้ามาประกอบวิชาชีพในประเทศอาเซียนได้ โดยต้องปฏิบัติตามกฎและระเบียบภายในประเทศนั้น ๆ ในทำนองกลับกันหากคนไทยที่ประกอบวิชาชีพเหล่านี้ก็สามารถที่จะไปทำงานยังประเทศอื่นที่มีค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการไทย หรือแรงงานไทยก็จะมีโอกาสออกไปลงทุน

หรือทำงานในต่างประเทศมากขึ้น และได้รับค่าตอบแทนที่สูงจากเดิม

ประการที่เจ็ด ประเทศไทยสามารถอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือกันในภาคเศรษฐกิจหรือ AEC นี้เข้าไปเสริมสร้างความสัมพันธ์ในด้านการเมือง การปกครองการป้องกันประเทศให้ดีขึ้น เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและลดข้อขัดแย้งต่าง ๆ กับประเทศเพื่อนบ้านของไทย ไม่ว่าจะเป็น พม่า กัมพูชา หรือประเทศอื่น ๆ โดยผ่านความร่วมมือด้านการค้า การลงทุนเป็นหัวหอกเหมือนที่เคยเป็นมาในอดีต และจะช่วยให้ด้านอื่น ๆ มีสัมพันธภาพอันดีตามมาในที่สุด

ประการที่แปด ประเทศไทยสามารถหาวัตถุดิบ และทรัพยากรทางธรรมชาติจากแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์แทนการทำลายทรัพยากรภายในประเทศ เรียกได้ว่าไปหามาจากที่อื่นแทนการร่อยหรอของทรัพยากรภายในประเทศไทย ทำให้ไทยมีแหล่งนำเข้าวัตถุดิบจากนานาประเทศมากขึ้น และอาจช่วยในการดำเนินธุรกิจที่ลดต้นทุนในการผลิต และการดำเนินการลงได้

เพียงแต่ว่าการดำเนินกลยุทธ์เหล่านี้ต้องดำเนินด้วยความรอบคอบและอยู่ภายใต้ความร่วมมือและผลประโยชน์ร่วมกัน มิฉะนั้นประเทศไทยจะได้ชื่อว่ามีแต่นักธุรกิจที่ไปทำลายทรัพยากรของประเทศเขาหรือไปกอบโกยผลประโยชน์จากบ้านเขา

ประการที่เก้า ประเทศไทยสามารถเกิดการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น เรื่องธุรกิจ การค้า การท่องเที่ยว กฎหมาย การลงทุน การเงิน รวมทั้งการเรียนรู้ทางการเมือง สภาพสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี จากประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนได้เป็นอย่างดี และที่สำคัญอย่างยิ่งของประเทศไทยในขณะนี้คือการเรียนรู้เรื่องการศึกษา การจัดการธุรกิจ การป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้ง กลยุทธ์ กลวิธี ทางการค้า และ Business Model ซึ่งในที่นี้

หมายถึง วิธีการหาเงินของประเทศต่าง ๆ ว่าเขาได้มาด้วยวิธีใด และนักธุรกิจครูอาจารย์ด้านธุรกิจศึกษาและนักเศรษฐศาสตร์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำมาพัฒนาให้ดีขึ้น และช่วยให้คุณภาพชีวิตของสังคมไทยดีขึ้นในวันข้างหน้า

ประการที่สิบ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้เป็นแรงผลักดันให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง องค์กร หรืออุตสาหกรรมต่าง ๆ ต้องรีบปรับตัว ปรับปรุง พัฒนาตัวเองให้ทันต่อวิถีการทำงานของคน องค์กร หรืออุตสาหกรรมของประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน อาทิครูอาจารย์ วิศวกร แพทย์ พยาบาล นักบัญชี นักสำรวจ ทันตแพทย์ สถาปนิก ต้องมีความรู้มากขึ้นจากเดิม ต้องหาความรู้ที่จะมาปิดจุดอ่อนของเราที่ยังด้อยชาติอื่น ๆ อาทิความรู้ด้านภาษาอังกฤษมาเพิ่มเติมความรู้เดิม ๆ คงไม่สามารถเอามาใช้เพื่อการแข่งขันได้เหมือนเดิม แต่จะต้องขวนขวายหารูปแบบ และวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ด้วยเช่นกัน นับว่าเป็นโอกาสในการพัฒนา ปรับปรุง หรือแก้ไของค์ความรู้ด้าน เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ การค้า การลงทุน การแพทย์ สถาปัตยกรรม ฯลฯ ให้ทันสมัยและมีความพร้อมมากขึ้นจากเดิม เป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาของไทยในวันข้างหน้า

ประการที่สิบเอ็ด นับเป็นโอกาสของบางสาขาวิชาชีพที่จะไปทำงานในกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียนได้ง่ายขึ้น และนี่อาจเป็นหนทางหนึ่งในการขจัดความยากจนของแรงงานไทยภายในประเทศบางคน เนื่องจากเขาสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเคลื่อนย้ายไปทำงานต่างแดน

ประการที่สิบสอง จากประโยชน์ที่ประเทศไทยจะปรับฐานภาษีให้เท่าเทียมกับประเทศในกลุ่มอาเซียนเพื่อการแข่งขันนั้น จะเท่ากับเป็นการเพิ่มช่องทางการส่งออกของไทยของไทยให้มากขึ้นจากเดิม อันจะทำให้เป็นการหาเงินตราต่างประเทศเข้าไทยได้มากขึ้น ช่วยในการพัฒนาประเทศโดยรวม

ผลกระทบในทางลบต่อประเทศไทย

ประการแรก ที่กล่าวขวัญและกล่าวกันมากในขณะนี้ก็คือ จะมีแรงงานต่างชาติไหลเข้าสู่วิชาชีพทางการอุตสาหกรรมต่าง ๆ มากขึ้นและจะมาแย่งแรงงานที่เป็นคนไทยไป ทำให้แรงงานไทยเสียโอกาสในการถูกว่าจ้างลดลงซึ่งมีหนทางที่จะเกิดขึ้นได้และเป็นไปได้เช่นกัน แต่เราต้องไม่ลืมว่าแรงงานเหล่านั้นมีทักษะเท่าเทียมกับแรงงานไทยหรือไม่ เพราะแรงงานไทยได้ชื่อว่าเป็นแรงงานที่มีทักษะพอสมควร แต่หากแรงงานต่างชาติมีทักษะที่เท่าเทียมกับแรงงานไทยหรือเหนือกว่า เพราะอย่างน้อยด้านภาษาอังกฤษที่เขาเหนือกว่านั้น เราก็คงต้องชวนชวนเพิ่มเติมความรู้ด้านนี้เพื่อมาปิดจุดอ่อนของแรงงานไทยให้มากที่สุด เพียงแต่ว่าขณะนี้เรามีหน่วยงานใดที่ได้ดำเนินการแล้วหรือยัง ซึ่งคงต้องรีบดำเนินการอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะภาครัฐซึ่งมีสถานศึกษาอยู่ในความดูแลควรจะเป็นหัวหอกหรือแกนนำ เพราะเราทำกันก็ทราบถึงจุดอ่อนข้อนี้ดี

ประการที่สอง สิ่งที่ต้องจับตามองเป็นพิเศษคือ ประเทศไทยอาจได้รับสินค้าและบริการที่ไม่มีคุณภาพมาตรฐาน และไม่มีความปลอดภัยที่เพียงพอทะลักเข้ามาตีตลาดอาทิ เครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ บางอย่างซึ่งอาจอาศัยช่องว่างจากการเปลี่ยนแปลงแหล่งที่มาของสินค้าเสียใหม่ ทำให้เป็นว่ามาจากประชาคมอาเซียน แต่อันที่จริงมาจากแหล่งผลิตจากที่อื่น ซึ่งสามารถเข้ามาตีตลาดของไทยได้ง่ายขึ้น และจะทำให้คนไทยต้องบริโภคสินค้าที่ด้อยคุณภาพไปโดยปริยายเพราะสินค้านี้มันมักสร้างความแตกต่างด้วยการขายถูกกว่าประเทศอื่น ๆ

ประการที่สาม ทำให้การแข่งขันทางธุรกิจรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะผู้ประกอบการชาวไทย ซึ่งต้องปรับตัวในด้าน การวิจัยและพัฒนาคุณภาพ เทคโนโลยีในการผลิต การจัดการ การฝึกอบรม ฯลฯ ซึ่งจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนที่เพิ่มขึ้นจาก

เดิมและผลสุดท้าย เมื่อมีต้นทุนในการดำเนินงานและการผลิตที่เพิ่มขึ้น ราคาสินค้าก็จะสูงขึ้นจากเดิมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้คนไทยต้องซื้อของแพงขึ้นและจะมีผลกระทบต่อภาวะเงินเฟ้อได้เช่นกัน

ประการที่สี่ ส่วนแบ่งของตลาดสินค้าที่เคยมีมา อาจต้องสูญเสียแก่นักลงทุนจากต่างชาติ ทำให้เสียลูกค้าเก่าเพราะเดิมมีผู้ค้าไม่มากรายแต่ตอนนี้กลับมีผู้ค้ามากรายขึ้น ซึ่งก็คงจะทำให้ผู้ค้าชาวไทยต้องเหนื่อยมากเป็นพิเศษไปจากเดิมเพื่อการรักษาฐานของผู้บริโภคไว้ และต้องปรับตัวพอสมควร

ประการที่ห้า ผู้บริโภคชาวไทยจะได้รับสินค้าและบริการที่แปลกใหม่แต่ทำให้สินค้าไทยตัวเดิม โดยเฉพาะสินค้า การเกษตร เช่น ผัก ผลไม้ไทย จะได้รับความเสียหายทันที ทำให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทย ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศแยลงเหมือนที่เคยกับผลไม้ของประเทศจีนที่เข้าสู่ประเทศไทย แม้ว่าประเทศไทยจะบอกว่าเราได้ส่งออกไปยังประเทศจีนเช่นกัน แต่ผลได้ผลเสีย เรายังคงเป็นรองอยู่ และเมื่อเกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเช่นนี้ เราก็คงได้เห็นการบริโภคสินค้าแปลก ๆ เกิดขึ้นอีกทำให้เกิดกระแสการบริโภคสินค้าใหม่จากต่างชาติเกินความจำเป็นและพอเพียงแก่สังคมไทยแต่ละเลยสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ และจะมีผลทำให้เกษตรกรชาวไร่ ชาวนา เตือดร้อนกันตาม ๆ หากไม่มีการควบคุมดูแลกันให้ดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงเกษตรของไทย

นอกจากนี้จะทำให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายงบประมาณเพิ่มขึ้น ในการดูแลผู้ค้า ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า ผู้บริโภคชาวไทย โดยจะมีผลกระทบต่อภารกิจกฎหมาย และระเบียบ ต่าง ๆ อันจะทำให้หนักธุรกิจไทย พลอยเสียหายหรือได้รับผลกระทบกระทบกระเทือนตามไปด้วยและทำให้เกิดความยุ่งยากในการประกอบการมากขึ้น

ประการที่หก การเกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะทำให้นักลงทุนชาวไทยหนีไปลงทุนใน

ประเทศอื่น มีผลต่อ การจ้างแรงงานไทยภายในประเทศ รวมทั้งการพัฒนาอุตสาหกรรมต่าง ๆ อาจต้องหยุดชะงักลง ทั้งนี้เพราะแรงงานไทยขาดแคลนเนื่องจากไปทำงานในต่างประเทศที่ได้ค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่า ทำให้เกิดปัญหาแรงงานในประเทศมากขึ้น ในทางกลับกันเราอาจต้องหาแรงงานต่างด้าวมาทำงานในประเทศไทย รวมทั้งการไปจ้างทำการผลิตในต่างประเทศ ที่มีค่าจ้างแรงงานที่ถูกกว่า (Outsourcing) สามารถกระทำได้ง่ายมากขึ้น เนื่องจากขณะนี้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจกันแล้วระหว่างชาติที่เป็นสมาชิก และหากเหตุการณ์เช่นนี้บานปลายไปเรื่อย ๆ วันหนึ่งข้างหน้าประเทศไทยจะประสบปัญหาเหมือนอย่างสหรัฐอเมริกาพบอยู่ในขณะนี้ ซึ่งทำให้นักอเมริกันตกงานหางานทำไม่ได้ เพราะธุรกิจอุตสาหกรรมนิยมไปจ้างแรงงานถูกที่อยู่ในประเทศอื่นดำเนินการแทน และจะเป็นปัญหาระยะยาวของไทยในวันข้างหน้าหากทะเลาะประเด็นเช่นนี้ไป

ประการที่เจ็ด นักลงทุนต่างชาติที่มีความพร้อมมากกว่าจะเข้ามาแข่งขันในทางธุรกิจได้ง่ายขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการชาวไทยที่ส่วนใหญ่ที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) แข่งขันได้ยากและจะ

สูญหายไปเหมือนดังที่เกิดจากการเกิดการเกิดร้านค้าปลีกขนาดใหญ่เข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทย ทำให้ร้านค้าปลีกขนาดเล็กประเภทโชห่วยในท้องถิ่นต้องปิดกิจการลงไปเป็นจำนวนมาก

โดยสรุป สิ่งเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางบวกหรือผลกระทบทางลบก็ตาม รัฐและองค์การเอกชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องรีบหามาตรการคุ้มครองธุรกิจของเรา กลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ต้องนำมาพิจารณาเพื่อความเหมาะสมที่สามารถรองรับเหตุการณ์เช่นนี้ได้ เพราะนี่เป็นความมั่นคง เป็นความเป็นความตายของเศรษฐกิจไทย การปล่อย นิ่งเฉยโดยไม่ดูตายหรือแค่ลมปากที่พูดกันไปวัน ๆ ของใครก็ตาม ไม่มีผลดีต่อประเทศ หากเราต้องเริ่มดำเนินการ ร่วมมือกันหาทางออกที่เป็นประโยชน์แก่สังคมไทยจึงจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด อย่าปล่อยให้บทเรียนที่เคยเกิดไม่ได้รับการแก้ไข และยังปล่อยให้เกิดซ้ำแล้วซ้ำอีก โดยไม่รู้จักคุณค่าของความเสียหายกันเลย อย่างน้อยขอให้จำเหตุการณ์เหล่านั้นกันบ้างและเอามาเป็นบทเรียนกับสังคมไทยในอนาคต และพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่าให้เกิดอีก เพราะประเทศไทยนั้นเป็นที่รักของเราทุกคนไม่ใช่หรือ ?
